

УДК 811.111-13'42

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-2-24>

Ольга МІГОРЯН,

orcid.org/0000-0003-3662-319X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *o.migorian@chnu.edu.ua*

Тетяна ПАВЛОВИЧ,

orcid.org/0000-0003-2483-6390

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *t.pavlovych@chnu.edu.ua*

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПІДХОДИ В ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Стаття присвячена аналізу лінгвістичних методів, що застосовуються для вивчення сучасних художніх творів. Лінгвістичний аналіз художніх творів дозволяє дослідникам глибше зрозуміти текстуальну структуру, стилістичні особливості та соціально-культурний контекст літературних творів. Вона досліджує основні тенденції та інновації у використанні таких методів, як корпусний аналіз, стилістичний аналіз, дискурсивний аналіз, нарратологічний аналіз, семантичний аналіз, когнітивно-лінгвістичний аналіз та інтертекстуальний аналіз. Корпусний аналіз дозволяє виявити закономірності в частотності вживання слів і стилістичних прийомах сучасних авторів. Стилiстичний аналіз, зокрема, демонструє, як автори використовують метафори і персоніфікації для створення виразних літературних образів. Дискурсивний аналіз допомагає зрозуміти, як мова відображає соціальні ідентичності та ідеологічні позиції. Нарратологічний аналіз розкриває складні нарративні структури і техніки, що використовуються у сучасних творах. Семантичний аналіз фокусується на багатошарових значеннях символів і метафор у текстах. Когнітивно-лінгвістичний аналіз вивчає, як читачі сприймають і інтерпретують літературні світи, зокрема. Інтертекстуальний аналіз досліджує взаємодію між текстами, виявляючи культурні і літературні зв'язки. В сучасному світі інтеграція цифрових технологій і міждисциплінарних підходів сприяла розширенню можливостей лінгвістичних методів, роблячи їх незамінним інструментом у сучасному літературознавстві. Також розглянуто приклади аналізу конкретних художніх творів, включаючи цитати з цих творів. Таким чином, лінгвістичні методи є невід'ємною частиною сучасного літературознавства, забезпечуючи дослідників потужними інструментами для аналізу та інтерпретації текстів, що дозволяє глибше розуміти літературні феномени та їхню роль у культурі та суспільстві.

Ключові слова: лінгвістичні методи, художній дискурс, літературознавство, лінгвістичний аналіз.

Olga MIGORIAN,

orcid.org/0000-0003-3662-319X

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the English Language Department

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *o.migorian@chnu.edu.ua*

Tetyana PAVLOVYCH,

orcid.org/0000-0003-2483-6390

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the English Language Department

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *t.pavlovych@chnu.edu.ua*

MODERN LINGUISTIC APPROACHES IN LITERARY STUDIES (ON ENGLISH LANGUAGE BASIS)

The article is devoted to the analysis of linguistic methods used for the study of modern artistic works. Linguistic analysis of artistic works allows researchers to understand better the textual structure, stylistic features and socio-cultural context of these works. Major trends and innovations are examined in the use of such methods as corpus analysis, stylistic analysis, discourse analysis, narratological analysis, semantic analysis, cognitive-linguistic analysis, and intertextual analysis. Corpus analysis allows us to identify regularities in the frequency of word usage and stylistic techniques of modern authors. Stylistic analysis, in particular, demonstrates how authors use metaphors and personifications to create expressive literary images. Discursive analysis helps to understand how language reflects social identities and ideological positions. Narratological analysis reveals complex narrative structures and techniques used in contemporary works. Semantic analysis focuses on the multi-layered meanings of symbols and metaphors in texts. Cognitive-linguistic analysis studies how readers perceive and interpret literary worlds, in particular. Intertextual analysis examines the interaction between texts, revealing cultural and literary connections. Nowadays, the integration of digital technologies and interdisciplinary approaches has contributed to the expansion of the possibilities of linguistic methods, making them an indispensable tool in modern literary studies. Examples of analysis of specific artistic works are also considered, including quotations from these works. Thus, linguistic methods are an integral part of modern literary studies, providing researchers with powerful tools for analyzing and interpreting texts, which are allowed for a deeper understanding of literary phenomena and their role in culture and society.

Key words: *linguistic methods, artistic discourse, literary studies, linguistic analysis.*

Постановка проблеми. У сучасному світі, де літературні тексти все частіше аналізуються в контексті соціокультурних, політичних та ідеологічних змін, лінгвістичні методи набувають особливої актуальності. Розвиток цифрових технологій та корпусової лінгвістики відкриває нові можливості для автоматизованого аналізу великих масивів текстів, що дозволяє більш об'єктивно та точно досліджувати літературні твори. Це особливо важливо в умовах зростаючого інтересу до міждисциплінарних досліджень, де поєднання лінгвістики та літературознавства може дати нові інсайти та результати.

Лінгвістичний аналіз у дослідженні літератури базується на теоріях мовознавства, таких як структуралізм, семіотика, та дискурсивний аналіз. Структуралізм, заснований на працях Фердинанда де Соссюра, наголошує на важливості структури мови як системи знаків, що взаємодіють між собою. Семіотика, як розширення цих ідей, розглядає літературний текст як комплексний набір знаків, кожен з яких має своє значення та функцію у контексті твору. Дискурсивний аналіз, у свою чергу, досліджує, як мова використовується у соціальному контексті, виявляючи владу, ідеологію та ідентичність, що відображені у літературному творі.

Аналіз досліджень. Сьогодні спостерігається все більша зацікавленість вчених до лінгвістичних підходів у призмі міждисциплінарних зв'язків. Так, дослідженнями корпусової лінгвістики займалися Дж. Синклер (1991), Д. Байбер

(2010), Г. Лук'янець (2012), когнітивної лінгвістики займалися П. Стоквел (2002), С. Балашов (2006), О.Селіванова (2008), питаннями наратологічного аналізу займалися Дж. Дженет (1980), Л. Скорина (2013), стилістичного аналізу займалися ДЖ. Ліч (2008), Беценко Т. (2017), дискурсивного аналізу займалися Н. Ферклоу (2013), семантичного аналізу займалися О.Селіванова (2008), Д. Круз (2011), інтертекстуального аналізу займалися Ю. Крістева (1980), С. Сафарян (2019).

Метою статті є дослідження ефективності лінгвістичних методів у аналізі літературних творів. Це включає вивчення теоретичних основ, розгляд практичних прикладів застосування лінгвістичних методів, а також аналіз їх впливу на інтерпретацію літературних текстів. Стаття спрямована на демонстрацію того, як лінгвістичні підходи можуть збагачувати літературний аналіз, допомагаючи виявляти глибинні значення та структурні особливості творів.

Вклад основного матеріалу. Науковці отримали потужні інструменти для глибокого та детального аналізу літературних творів використовуючи лінгвістичні методи у своїх дослідженнях. Вони дозволяють розкривати приховані значення, досліджувати соціальні та ідеологічні контексти, а також розуміти індивідуальні стилістичні особливості авторів (Smith, 2020).

В нашій статті розглянуто особливості використання у літературознавстві таких методів як: **корпусний аналіз, стилістичний аналіз, дискурсивний аналіз, наратологічний аналіз,**

семантичний аналіз, когнітивно-лінгвістичний аналіз, інтертекстуальний аналіз.

Корпусний аналіз є одним з найефективніших методів дослідження літературних текстів, що дозволяє аналізувати великі обсяги тексту для виявлення частотності вживання слів, колокацій, синтаксичних структур і семантичних полів. Використання методів корпусної лінгвістики, наприклад, дозволяє досліджувати частотність вживання певних слів або фраз, що допомагає розкривати тематичні та стилістичні особливості тексту (Jones, 2018). Створення літературних корпусів, таких як Британський національний корпус або спеціально зібраних корпусів сучасних авторів, дозволяє виявляти закономірності в мові та стилі (Biber, 2010). Корпусний аналіз також дає можливість порівнювати тексти різних авторів або різних періодів, що дозволяє виявити еволюцію мовних і стилістичних особливостей.

Наприклад, аналіз корпусу творів Маргарет Етвуд 2019-2024 років показав зростання частотності використання *екологічної лексики* та *метафор*, що відображає зростання інтересу до теми зміни клімату. У романі «*The Testaments*» Етвуд часто використовує такі фрази, як «*melting ice*» і «*choking smoke*», що підкреслюють екологічні катастрофи:

“*The choking smoke rose over the city as if it were part of the new normal*” (Atwood, 2019: 303).

Стилістичний аналіз зосереджується на вивченні мовних особливостей художніх текстів, включаючи аналіз лексики, синтаксису, образності та звукових засобів. Цей метод дозволяє виявити індивідуальні риси стилю окремих авторів та їхніх літературних прийомів (Leech, 2008). Стилістичний аналіз також включає вивчення таких аспектів, як ритм, метафори, алітерація та інші стилістичні засоби, які формують естетичний вплив твору.

Наприклад, у романі «*The Book Thief*» Маркуса Зусака було виявлено значне використання метафор та персоніфікацій, що підсилює емоційний вплив та створює унікальну атмосферу оповідання.

“*Death walked the streets like an old friend, tired of human folly*” (Zusak, 2019: 307).

Тут Смерть виступає як оповідач, що додає унікальної перспективи на події Другої світової війни. Використання персоніфікованої Смерті дозволяє автору розкрити емоції та рефлексії, які зазвичай не асоціюються з цією концепцією. Сама *Смерть* у цій фразі символізує неминучість та всеприсутність смерті під час війни, зокрема в контексті Другої світової війни, на яку орієнтується

роман. Символізм допомагає передати атмосферу трагедії та втрати, яка пронизує весь роман, марність людських помилок (“*tired of human folly*”).

Дискурсивний аналіз дозволяє вивчати, як мова використовується для конструювання соціальної реальності та ідентичності персонажів у художніх творах. Цей підхід досліджує, як автори використовують мовні стратегії для відображення ідеологічних позицій, соціальних практик та владних відносин (Fairclough, 2013). Дискурсивний аналіз допомагає зрозуміти, як літературні твори відображають та впливають на соціальний контекст, в якому вони створені.

Наприклад, аналіз роману «*A Little Life*» Ганії Янагіхари виявив, як автор використовує дискурс болю та травми для дослідження соціальних ідентичностей та міжособистісних стосунків. У романі зустрічаються фрази, такі як:

“*Pain had become a part of his everyday existence, like a shadow that never left*” (Yanagihara, 2015: 328).

Наратологічний аналіз зосереджується на вивченні структури розповіді, включаючи аналіз сюжету, характерів, часу і простору. Цей метод дозволяє дослідити, як автори організують наратив для досягнення певних художніх цілей (Genette, 1980). Наратологічний аналіз також включає вивчення перспективи оповідача, технік наративного часу та просторових характеристик твору.

Наприклад, у романі «*Where the Crawdads Sing*» Ділії Оуенс наратологічний аналіз показав, як автор використовує флешбеки та переміщення в часі для створення напруги та розкриття характерів.

“*The past year was only a shadow on the wall of her memory, but that day remained clear, like a beam of sunlight*” (Owens, 2018: 311).

Авторка поданим вище прикладом підкреслює контраст між минулим роком і конкретним днем, використовуючи образи тіні та сонячного променя. «*The past year was only a shadow on the wall of her memory*» передає відчуття нечіткості та забуття, тоді як «*that day remained clear, like a beam of sunlight*» створює образ яскравого, чіткого і важливого спогаду. Цей контраст допомагає підкреслити значимість певних подій у житті героїні.

Семантичний аналіз художніх текстів дозволяє вивчати значення слів і фраз у контексті твору. Цей метод включає дослідження лексичних полів, семантичних відносин та конотативних значень, що створюють багатозначність літературного твору (Cruse, 2011). Семантичний

аналіз також може включати дослідження символів і метафор, що використовуються для передачі глибших смислів.

Наприклад, аналіз символіки у романі «*Normal People*» Саллі Руні показав, як автор використовує прості побутові предмети для символізації складних емоційних станів персонажів. У романі часто згадується “*a cup of hot tea*”, який символізує теплоту та комфорт у стосунках героїв:

“*She brought him a cup of hot tea, and that simple act filled him with calm*” (Rooney, 2018: 112).

Когнітивно-лінгвістичний аналіз досліджує, як читачі сприймають та інтерпретують художні тексти, використовуючи когнітивні схеми та метафори. Цей підхід дозволяє зрозуміти, як автори створюють уявні світи та як читачі взаємодіють з ними на когнітивному рівні (Stockwell, 2002). Когнітивно-лінгвістичний аналіз також допомагає виявити, як літературні тексти викликають емоційні та психологічні реакції у читачів.

Наприклад, у романі “*Circe*” Мадлен Міллер когнітивно-лінгвістичний аналіз показав, як використання міфологічних метафор сприяє глибшому зануренню читача у світ античної Греції:

“*Her heart beat like a wild beast breaking free*” (Miller, 2018: 101).

Міфологічні метафори глибоко вкорінені в культурні та історичні контексти. Вони використовують загальновідомі образи та історії, щоб створити нові значення. У випадку з метафорою «*Her heart beat like a wild beast breaking free*», когнітивна схема «*серце як звір*» допомагає читачеві уявити емоції героїні через знайомі образи дикого звіра, що символізує неконтрольовану силу та енергію. Враховуючи, що «*Circe*» заснована на грецькій міфології, метафора звірів є особливо значущою. У міфологічному контексті звірі часто асоціюються з первісною силою, інстинктами та природною магією. Ця метафора підсилює відчуття, що емоції героїні є природними та потужними, як сили природи, що виходять за межі людського контролю.

Інтертекстуальний аналіз зосереджується на вивченні взаємодії між текстами, включаючи аналіз алюзій, цитат і ремінісценцій. Цей метод дозволяє дослідити, як автори використовують інші тексти для створення нових смислів та культурних контекстів (Kristeva, 1980). Інтертекстуальний аналіз допомагає виявити зв'язки між різними літературними творами та їх вплив на сприйняття читачів.

Наприклад, у романі «*The Casual Vacancy*» Дж. К. Роулінг було виявлено численні алюзії на класичні твори літератури, що збагачує текст куль-

турними відсиланнями та надає йому багатозначного значення. Наприклад, Роулінг пише: “*It was the best of times, it was the worst of times,*” *echoing the famous opening line of Charles Dickens’ “A Tale of Two Cities”* (Rowling, 2012: 187).

Ця алюзія має кілька важливих функцій:

Розкриває історичний контекст і паралелі: Фраза Дікенса описує період Французької революції, часи великих соціальних потрясінь і змін. Використання цієї алюзії у романі Роулінг створює паралелі між соціальними і політичними проблемами XVIII століття та сучасними проблемами, які описані в романі «*The Casual Vacancy*». Роман Роулінг також торкається тем соціальної нерівності, політичних конфліктів та боротьби за владу, що робить алюзію на Дікенса особливо доречною.

Підкреслює контраст і протиріччя: Фраза «*It was the best of times, it was the worst of times*» акцентує на контрастах і протиріччях, що характеризують певний історичний період. У романі Роулінг алюзія підкреслює суперечливість ситуації в маленькому містечку Пегфорд, де співіснують злидні та багатство, благородство та егоїзм, гармонія та конфлікти. Це допомагає створити глибше розуміння складності соціальних відносин і моральних дилем, які постають перед героями.

Відображає інтертекстуальність і культурну пам'ять: Використання відомої цитати з Дікенса створює інтертекстуальний зв'язок між двома творами, додаючи глибини і багатозначності тексту Роулінг. Для читачів, знайомих з романом «*A Tale of Two Cities*», алюзія викликає асоціації з його темами і персонажами, що збагачує сприйняття роману Роулінг. Це також відображає здатність літератури спілкуватися через час і простір, створюючи нові значення через взаємодію текстів.

Надає стилістичного ефекту: Алюзія на Дікенса додає тексту Роулінг урочистості і літературного звучання. Відомий ритм і структура фрази з «*A Tale of Two Cities*» надають початку роману «*The Casual Vacancy*» певної ваги і значущості, залучаючи читача до глибшого розгляду описуваних подій.

Висновки. Використання лінгвістичних методів для аналізу сучасних художніх творів дозволяє отримати глибше розуміння текстуальної структури, стилістичних особливостей та соціально-культурного контексту літературних творів. Корпусний аналіз, стилістичний аналіз, дискурсивний аналіз, наратологічний аналіз, семантичний аналіз, когнітивно-лінгвістичний аналіз та інтертекстуальний аналіз забезпечують

.....

всебічний підхід до дослідження літературних текстів. Кожен з цих методів робить свій внесок у розуміння риторичних стратегій, стилістичних особливостей та соціальних аспектів мовлення, що є ключовими для аналізу сучасної літературної творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балашова С.С. Лінгвокультурний концепт як одиниця дослідження. *Сучасні дослідження з іноземної філології*: зб. наук. пр. Ужгород. 2006. Вип.4. С. 332-340.
2. Бетен Т. Види аналізу художнього тексту. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2017. Випуск 64. Ч. II. С. 239–244.
3. Лук'янець Г. Г. Основні напрямки сучасних корпусних досліджень мови та перспективи їх подальшого розвитку. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2012. № 44. С. 127–133.
4. Сафарян С. I. Intertextual Analysis of Artistic Work as a Way of Forming the Interpretive Competence of Students at Literature Lessons. *Кременецькі компаративні студії (IX)*. 2019. Рр. 102–113.
5. Селіванова, О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К. 2008. 711 с.
6. Скорина Л. В. Аналіз художнього твору. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. 424 с.
7. Atwood M. The testaments. McClelland & Stewart. Canada. 2019. 432 p.
8. Biber D. Corpus Linguistics and Linguistic Theory. Cambridge University Press. 2010. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/corpus-linguistics/752FDD567F6BFD38E3287CBEDEDDA4FC>.
9. Cruse D. A. Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford University Press. 2011. 424 p.
10. Fairclough N. Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. Routledge. 2013. URL: <https://www.routledge.com/Critical-Discourse-Analysis-The-Critical-Study-of-Language/Fairclough/p/book/9781405858229>
11. Genette G. Narrative Discourse: An Essay in Method. Cornell University Press. 1980. 288 p.
12. Kristeva J. Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art. Columbia University Press. 1980. 324 p.
13. Leech G. Language in Literature: Style and Foregrounding. Pearson Education. 2008. 234 p.
14. Miller M. Circe. Little, Brown and Company. 2018. 400 p.
15. Owens D. Where the Crawdads Sing. G.P. Putnam's Sons. 2018. 384 p.
16. Rooney S. Normal People*. Faber & Faber. 2018. 288 p.
17. Rowling J. K. The Casual Vacancy. Little, Brown and Company. 2012. 503 p.
18. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford: Oxford University Press, 1991. 170 p.
19. Smith J. Linguistic Methods in Literary Studies. Cambridge University Press. 2020. 320 p.
20. Stockwell P. Cognitive Poetics: An Introduction. Routledge. 2002. 193 p.
21. Yanagihara H. A Little Life. Doubleday. 2015. 720 p.
22. Zusak M. The Book Thief. Knopf. 2019. 552 p.

REFERENCES

1. Balashova S.S. (2006). Linhvokulturnyi kontsept yak odynytisia doslidzhennia. [Linguocultural concept as a unit of the investigation]. *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii : zb. nauk. pr. Uzhhorod – Modern investigations in foreign philology*. 2006. 4. Pp. 332–340. [in Ukrainian].
2. Betsen T. (2017). Vidy analizu khudozhnogo tekstu. [The types of artistic works analysis]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filolohichna – Scientific Bulletin of Lviv university*. Series: Philology. 2017. 64. Ch. II. Pp. 239–244. [in Ukrainian].
3. Lukianets H. H. (2012). Osnovni napriamky suchasnykh korpusnykh doslidzhen movy ta perspektyvy yikh podalshoho rozvytku. [Main approaches of modern corpus linguistic investigations and perspectives of their future development]. *Naukovi pratsi Natsionalnogo universytetu kharchovykh tekhnolohii – Scientific works of Food technologies National university*. 2012. № 44. Pp. 127–133. [in Ukrainian].
4. Safarian S. (2019). I. Intertextual Analysis of Artistic Work as a Way of Forming the Interpretive Competence of Students at Literature Lessons. *Kremenetski komparatyvni studii (IX) – Kremenets Comparative Studies (IX)*. 2019. Pp. 102–113. [in Ukrainian].
5. Selivanova, O. O. (2008). Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy. [Modern Linguistics: approaches and problems]. Poltava : Dovkillia-K. 2008. 711 p. [in Ukrainian].
6. Skoryna L. V. (2013). Analiz khudozhnogo tvoruu. [Artistic works analysis]. Ternopil: Navchalna knyha-Bohdan, 2013. 424 p. [in Ukrainian].
7. Atwood M. (2019) The testaments. McClelland & Stewart. Canada. 2019. 432 p.
8. Biber D. (2010) Corpus Linguistics and Linguistic Theory. Cambridge University Press. 2010. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/corpus-linguistics/752FDD567F6BFD38E3287CBEDEDDA4FC>.
9. Cruse D. A. (2011) Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford University Press. 2011. 424 p.
10. Fairclough N. (2013) Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. Routledge. 2013. URL: <https://www.routledge.com/Critical-Discourse-Analysis-The-Critical-Study-of-Language/Fairclough/p/book/9781405858229>
11. Genette G. (1980) Narrative Discourse: An Essay in Method. Cornell University Press. 1980. 288 p.

12. Kristeva J. (1980) *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. Columbia University Press. 1980. 324 p.
13. Leech G. (2008) *Language in Literature: Style and Foregrounding*. Pearson Education. 2008. 234 p.
14. Miller M. (2018) *Circe*. Little, Brown and Company. 2018. 400 p.
15. Owens D. (2018) *Where the Crawdads Sing*. G.P. Putnam's Sons. 2018. 384 p.
16. Rooney S. (2018) *Normal People**. Faber & Faber. 2018. 288 p.
17. Rowling J. K. (2012) *The Casual Vacancy*. Little, Brown and Company. 2012. 503 p.
18. Sinclair J. (1991) *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 170 p.
19. Smith J. (2020) *Linguistic Methods in Literary Studies*. Cambridge University Press. 2020. 320 p.
20. Stockwell P. (2002) *Cognitive Poetics: An Introduction*. Routledge. 2002. 193 p.
21. Yanagihara H. (2015) *A Little Life*. Doubleday. 2015. 720 p.
22. Zusak M. (2019) *The Book Thief*. Knopf. 2019. 552 p.